

دی‌دگاه

شماره: ۱۳۵۰۵	موضوع: بخش پولی، نقشی سازنده یا مخرب
تاریخ: ۱۳۹۱/۰۳/۰۹	
تهیه و تنظیم: احمد اخوی	
<p>توضیح اجمالی:</p> <p>در اقتصاد آزاد رقابتی پول در نقش‌های اصلی خود ظاهر می‌شود. این نقش‌ها اصولاً عبارت از واسطه‌ای برای انجام مبادلات و تسهیل معاملات، وسیله‌ای برای پرداخت و وسیله‌ای برای سنجش قیمت و ارزش کالا و پس‌انداز - یا جایگزینی پول به جای مصرف جاری - می‌باشد. بنیان‌گذاران علم اقتصاد بر این اساس پول را دارایی مستقلی نمی‌دانستند و اصلت و قدرت اقتصاد را در بخش واقعی اقتصاد که شامل امور تولید، اشتغال، تجارت و مصرف است می‌دیدند.</p> <p>در دو قرن اخیر اما سرمایه‌داری از مرحله اقتصاد رقابتی عبور کرده وارد ساختار انحصاری یا شبه انحصاری گردیده است. در این مرحله سهم سود بخش‌ها در بازار و طی رقابت و بهبود عملکرد، تعیین نمی‌شود بلکه توسط لابی‌های سرمایه‌داری و توافق‌های سیاسی حاکم بر عملکرد اقتصادی تعیین می‌شود. مشخصه بسیار بارز این مرحله، حاکمیت سرمایه پولی و مالی و قدرت‌طلبی بلا معارض بازار مالی است. در این شرایط پول به عنوان یک دارایی مهم عرض اندام می‌کند و مدیران بخش واقعی عرصه تصمیم‌سازی و مدیریت بخش خود را به تدریج به مدیران و سرمایه‌داران مالی و سهامداران بازار بورس - آنهم فراتر از سطح ملی بلکه در سطح بین‌المللی - واگذار می‌کنند. سرمایه، دیگر واسطه خدمتگزار اقتصاد واقعی نیست بلکه صرفاً به دنبال معاملات مالی و پولی است که ایجاد سود کند و این سود پولی، خود سرمایه‌ای پول ساز است. به این ترتیب است که ساز و کار بازارهای مالی در بحران عظیم اقتصادی اخیر نه تنها مقصر ارزیابی نمی‌شود بلکه به جای تنبیه، با ترساندن دولت از مصائب بزرگتر داخلی و بین‌المللی آن را مجبور به حمایت از خود می‌کند. حمایتی که به جای کمک به تولید و اشتغال و مخصوصاً رشد سرمایه‌گذاری‌ها در بخش واقعی امکان ادامه ربا خواری شدید را برای بانکها فراهم می‌آورد و بانک مرکزی به جای کار نظارت به یک مستخدم نظام بانکی تبدیل می‌شود. چاره چیست؟ آیا بانک مرکزی مستقیم به مردم وام بدهد و شریان بانکی را از مکیدن منابع خود قطع کند یا اینکه می‌شود با کنترل صحیح بانک مرکزی نظام بانکی را از یلگی و خود محوری خارج ساخته به خدمت مردم در آورد. بر این اساس باج به نکات زیر توجه جدی داشت:</p>	
<p>نکات کلیدی:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. نظارت و کنترل بانک مرکزی بر شبکه بانکی باید به ترتیبی باشد که امکان سوء استفاده بانک‌ها از منابع مالی کشور و رشد اجزای پایه پولی را ندهد. ۲. خرید و فروش وام‌ها و انتقال وام‌های خرید مسکن یا سرمایه‌گذاری‌های مسکن و مشابه آن ممنوع گردد. ۳. بانک مرکزی و قانون بودجه صرفاً در شرایطی اجازه انتشار و فروش اوراق قرضه و مشارکت را برای تامین مالی پیدا کنند که خود بتوانند سود این اوراق را تضمین کنند و نه آنکه بانک مرکزی آنها را تضمین کند. ۴. اوراق مشارکت بخش دولتی نباید از رانت و امتیازهای تضمینی مالی، انحصاراً استفاده کند بلکه با دعوت از بخش خصوصی و تعاونی باید در استفاده از این فرصت‌ها شرایط مساوی و رقابتی برقرار گردد. ۵. اگر چه بنا به قانون برنامه از قبل از دهه ۱۳۸۰ استقراض دولت از نظام بانکی ممنوع شده و قانون راه افزایش پایه پولی و نقدینگی را از این طریق بسته است اما چون ارزش نفت به عنوان مهم‌ترین دارایی خارجی در اختیار دولت است لذا فروش آن به بانک مرکزی و افزایش نقدینگی همچنان زنگ خطر اقتصاد تورمی فعلی باقی مانده است. ۶. اگر بانک مرکزی برای صدور مجوز تاسیس بانکهای غیر دولتی و موسسه‌های غیر دولتی، غیر بانکی (پولی و اعتباری) سیاست و برنامه‌ای مناسب با ادوار اقتصاد کلان کشور نداشته باشد به دست خود واسطه تراشی و اختلال بانکی ایجاد می‌کند. ۷. متفاوت بودن نرخ سود سپرده‌ها بر حسب نوع بانک‌ها یا نوع موسسات و یا بین موسسات پولی و اعتباری و بانک‌ها باید به حداقل ممکن برسد. ۸. دولت ساز و کار بیمه یا تضمین لازم بازپرداخت وام‌های تولیدی بخش‌های خصوصی را از تصویب مجلس بگذارند تا بانک‌ها و موسسات اعتباری با کمترین نگرانی از بازگشت پول خود در شرایطی یکسان و مشابه به تولید و تجارت وام بدهند و برای بخش تولید، یارانه سود وام در حدی که رجحان آن را نسبت به سرمایه‌گذاری‌های واسطه‌گری نشان دهد در بودجه سالیانه پیش‌بینی نماید. ۹. بانک مرکزی کارایی نظارتی خود بر کارکرد بانک‌ها و اجرای ضوابط بانکی مثل ذخیره قانونی سپرده‌ها را افزایش دهد و در غیر اینصورت حتی المقدور از روش بازار باز برای کنترل نقدینگی بیشتر استفاده کند. ۱۰. اگر بانک‌ها و موسسات اعتباری در خدمت بخش واقعی قرار گیرند موتور محرکه تولید ملی، سرمایه‌گذاری و رشد خواهند بود ولی چنانچه صرفاً به منافع صنفی و حداکثر سازی عملکرد واحد خود بیندیشند یا به عبارت دیگر از اهداف منافع اجتماعی فاصله بگیرند نقشی مخرب مثل واسطه‌های زبازند پیدا خواهند کرد. 	
تأیید رئیس مؤسسه:	تأیید رئیس گروه مشاوران: